

Wiad. entomol.	21 (1): 23-25	Poznań 2002
----------------	---------------	-------------

Chamaesphecia nigrifrons (LE CERF, 1911), nowy dla Polski
gatunek przeziernika (*Lepidoptera: Sesiidae*)

Chamaesphecia nigrifrons (LE CERF, 1911), species of clearwing moth
new to the Polish fauna (*Lepidoptera: Sesiidae*)

MAREK BAŁKOWSKI¹, ZYGMUNT ŚLIWIŃSKI²

¹Zakład Zoologii Systematycznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, ul. Fredry 10,
61-701 Poznań

²Armii Krajowej 30 m. 4, 94-046 Łódź

ABSTRACT: *Chamaesphecia nigrifrons* (*Lepidoptera: Sesiidae*) has been recorded from the Bieszczady Mts. in south-eastern Poland. This is the first record of this species in Poland.

KEY WORDS: *Lepidoptera, Sesiidae, Chamaesphecia nigrifrons*, new record, Poland.

W ostatnim dziesięcioleciu odnotowano po raz pierwszy z Polski cztery gatunki przezierników: *Synanthedon mesiaeformis* H. – S. (BUSZKO, HOŁOWIŃSKI 1994), *S. loranthi* KR. (HOŁOWIŃSKI, MIŁKOWSKI 1999), *Chamaesphecia tenthrediniformis* (DEN. et SCHIFF.) (BAŁKOWSKI 1995), *Ch. hungarica* TOM. (BAŁKOWSKI, HOŁOWIŃSKI 1996).

Przeglądając zbiory motyli Z. ŚLIWIŃSKIEGO znaleźliśmy kolejny gatunek *Sesiidae* – *Chamaesphecia nigrifrons* LE CERF, dotychczas nie podawany z naszego kraju:

– Bieszczady: Wetlina (UTM: FV04), 1 ♂, 21 VI 1967, leg. Z. ŚLIWIŃSKI.

Okaz ten został oznaczony jako *Synansphecia muscaeformis* ESP. Pod taką nazwą został również opublikowany przez BIELEWICZA (1973).

Ch. nigrifrons jest jednym z mniejszych europejskich gatunków przezierników. Rozpiętość skrzydeł waha się między 9–16 mm. Najważniejsze cechy morfologiczne tego gatunku to: czułki i czoło czarne; głaszczki wargowe u nasady białe, ku końcowi żółte oraz czarne; brzegi i przepaski na skrzydłach przednich ciemnobrązowe lub czarne; przepaska na skrzydłach przednich szeroka; okienko zewnętrzne małe, owalne, złożone z 3 komórek; tylne gole nie czarne z zakończeniem w kolorze białym lub żółtobiałym; pierścienie na segmentach odwłoka IV, VI (VII u samca) w kolorze białym lub żółtym.

Dokładny opis budowy zewnętrznej oraz budowę aparatów kopulacyjnych *Ch. nigrifrons* podają LAŠTŮVKA i LAŠTŮVKA (1995) oraz ŠPATENKA i in. (1999).

Stan poznania rozszedlenia tego gatunku jest niezadowolający. Stanowisko *Ch. nigrifrons* w Polsce rozszerza północno-wschodnią granicę zasięgu tego gatunku w Europie.

W najbliższym sąsiedztwie stanowiska w Bieszczadach, *Ch. nigrifrons* był podawany z południowo-wschodniej Słowacji z Vihorlatu – Podhorod (ŠPATENKA, LAŠTŮVKA 1983), Slovensky Kras i Cerova vrchovina (LAŠTŮVKA inf. ustna). W ostatnim czasie pojedyncze samce tego gatunku odłowiono przy pomocy syntetycznych feromonów w okolicach Jablonicy (południowo-zachodnia Słowacja) i po raz pierwszy w Czechach, na obszarze wzgórz Palava – Morawy (GARREVOET, LAŠTŮVKA 1998).

Ch. nigrifrons znany jest również z rozproszonych stanowisk we Francji, południowo-zachodnich Niemczech, Austrii, na Węgrzech, w Chorwacji, Jugosławii, Rumunii, Bułgarii, Macedonii, Grecji, zachodniej Turcji, północno-zachodniej Syrii, na Ukrainie (Krym) i w południowej Rosji łącznie z górami Kaukaz (LAŠTŮVKA, LAŠTŮVKA 1995).

Ostatnie odłowienia tego gatunku w Czechach a w szczególności w południowo-wschodniej Słowacji mogą sugerować, że *Ch. nigrifrons* nadal występuje w Polsce. Potwierdzenie tego faktu wymaga jednak przeprowadzenia aktualnych badań *Sesiidae* w Bieszczadach.

Rośliną żywicielską *Ch. nigrifrons* jest dziurawiec zwyczajny – *Hypericum perforatum* L. Gąsienica żeruje w korzeniach, natomiast przepoczwarczenie ma miejsce u podstawy suchej łodygi. Obecność gąsienicy w roślinie można łatwo stwierdzić po znajdujących się u podstawy łodygi czerwono-brunatnych trocinach (BETTAG 1991).

Żerowanie gąsienicy zazwyczaj doprowadza do obumarcia rośliny i często w okresie zimowym łodygi zasiedlonych roślin przewracają się lub łamią. Dorosły motyl po wyjściu z poczwarki przechodzi na część szczytową przelamanej łodygi.

Cykl rozwojowy *Ch.nigrifrons* trwa rok. Motyl ten, jak większość przezierników, zasiedla rośliny żywicielskie rosnące w miejscach dobrze nasłonecznionych i otwartych, takie jak przydroża, pastwiska, obrzeża lasów. Pojaw imago od maja do połowy lipca (LAŠTŮVKA, LAŠTŮVKA 1995).

SUMMARY

Chamaesphecia nigrifrons (LE CERF, 1911) (*Lepidoptera: Sesiidae*) is new to the Polish fauna. A single male of this species of clearwing moth was captured in 1967 in south-eastern Poland. In the neighbouring countries *Ch. nigrifrons* is known from several records from Slovakia and Czech Republic. The new locality in Bieszczady Mts. extends the north-eastern corner of the range of *Ch. nigrifrons* in Europe. The morphology characters distinguishing this species from its relatives, biology and information on the distribution of *Ch. nigrifrons*, are given.

PIŚMIENNICTWO

- BAKOWSKI M. 1995: *Chamaesphecia tenthrediniformis* (DENIS et SCHIFFERMUELLER, 1775) (*Lepidoptera, Sesiidae*) nowy dla fauny Polski. Wiad. entomol., **14** (3): 169-172.
- BAKOWSKI M., HOŁOWIŃSKI M. 1996: *Chamaesphecia hungarica* (TOMALA, 1901) (*Lepidoptera, Sesiidae*) nowy przeziernik dla fauny Polski. Wiad. entomol., **15** (1): 51-54.
- BETTAG E. 1991: Zur Biologie und Verbreitung einiger Glasflügler (*Lep. Aegeriidae*) in Rheinhessen-Pfalz. Pfälzer Heimat, **42**: 82-84.
- BIELEWICZ M. 1973: Motyle większe (*Macrolepidoptera*) Bieszczadów Zachodnich i Pogórza Przemyskiego. Roczn. Muz. górnośl., Bytom, **4**: 1-170.
- BUSZKO J., HOŁOWIŃSKI M. 1994: O występowaniu *Aegeria mesiaeformis* (HERRICH-SCHAEFFER, 1846) (*Lepidoptera, Sesiidae*) w Polsce. Wiad. entomol., **13** (2): 121-123.
- GARREVOET T., LAŠTŮVKA Z. 1998. *Chamaesphecia nigrifrons* new to the Czech Republic (*Lepidoptera: Sesiidae*). Phegea, **26** (1): 21-22.
- HOŁOWIŃSKI M., MIŁKOWSKI M. 1999: *Synanthedon loranthei* (KRÁLIČEK, 1966), nowy dla Polski gatunek przeziernika (*Lepidoptera: Sesiidae*) Wiad. entomol., **18** (2): 99-102.
- LAŠTŮVKA Z., LAŠTŮVKA A. 1995: An illustrated key to European *Sesiidae* (*Lepidoptera*). Faculty of Agronomy MUAf, Brno. 174 ss.
- ŠPATENKA Z., LAŠTŮVKA Z. 1983: *Bembecia uroceriformis* (TREITSCHKE, 1834) und *Chamaesphecia sevenari* (LIPTHAY, 1961) (*Lepidoptera, Sesiidae*) in der ČSSR. Acta Univ. Agric., Brno, Fac. Agron., **31** (3): 159-165.
- ŠPATENKA Z., GORBUNOV O., LAŠTŮVKA Z., TOŠEVSKI I., ARITA Y. 1999: Handbook of Palearctic *Macrolepidoptera*. Vol. 1. *Sesiidae* – Clearwing Moths. GEM Publishing, Wallingford. 569 ss.